

İHLAS RİSALESİ ÇERÇEVESİNDE BİRLİKTE YAŞAMA KÜLTÜRÜ

Atilla YARGICI¹

Öz

İhlas sadece Bediüzzaman Said Nursi'nin ele almış olduğu bir konu değildir. Ayet ve hadislerde ihlas konusu önemli bir yer tuttuğu gibi birçok İslam âlimi de ihlas hususunda fikirlerini beyan etmişlerdir. Bu yüzden bu makalemizde önce Kur'an ve hadislerdeki ihlas konusuna kısaca temas edilmiş, sonra da Bediüzzaman'ın ihlas konusundaki görüşleri birlikte yaşama kültürü çerçevesinde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

İhlas, birlikte yaşama kültürü, îsar, kardeşlik, şahs-ı manevi, farklılıklar, rekabet

CULTURE OF LIVING TOGETHER IN THE FRAMEWORK OF RISALE OF SINCERITY

Abstract

Ihlas is not only an issue that Bediuzzaman Said Nursi has addressed. As the verses and hadiths have an important place in the matter of sincerity, many Islamic scholars have also expressed their opinions on the matter. Therefore, in this article, before we briefly touched on the subject of the sincerity in the Qur'an and in the hadiths, and then Bediuzzaman's views on Ihlas were have addressed in the framework of the culture of living together.

Key Words

Ihlas, the culture of coexistence, îsar, brotherhood, personal-spiritual, differences, competition

1 Prof. Dr., Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (atiyar1963@yahoo.com)
Gönderim Tarihi: 05.09.2018, Kabul Tarihi: 20.09.2018

Giriş

Sosyal bir varlık olarak yaratılan insanın yalnız başına yaşaması mümkün değildir. İnsanın başkalarının yardım ve ilgisine ihtiyacı doğumla başlar ve ölene kadar devam eder. İnsanlar içinde yaşamak zorunda oldukları toplumlarda farklı ırklar, dinler, mezhepler ve cemaatlerle bir arada bulunurlar. İnsan bütün bu sosyal katmanlarla iletişim ve ilişki içinde olmak, onlarla yeri geldiğinde yardımlaşmak ve dayanışma içinde olmak zorundadır. Bu iletişim ve ilişkiler ne kadar sağlıklı, sevgi dolu, şefkatli ve ihlaslı olursa insanın huzur ve mutluluğu da o kadar artar. Bunların içerisinde ihlasın ayrı bir önemi vardır. İşte biz bu kısa çalışmamızda Bediüzzaman'ın İhlas risalesine birlikte yaşama kültürü açısından bakmak istiyoruz. Şunu ifade etmeliyiz ki ihlas sadece Bediüzzaman'ın ele almış olduğu bir konu değildir. Ayet ve hadislerde ihlas konusu önemli bir yer tutmakta olduğu gibi birçok İslam âlimi de ihlas hususunda paylaşımlarda bulunmuştur. Bu yüzden bu makalemizde önce Kur'an ve hadislerdeki ihlas konusuna kısaca temas etmek, sonra da Bediüzzaman'ın ihlas konusundaki görüşlerini birlikte yaşama kültürü çerçevesinde ele almak istiyoruz.

1. Kur'an'da İhlas Kavramı

Kur'an'da ihlas kavramı çeşitli formlarıyla birlikte 31 ayette zikredilmektedir. Kur'an'da 10 ayette zikredilen "muhlisine lehu'd-din" ifadesindeki ihlas yalnızca Allah'a teveccüh edip O'na kullukta bulunma, O'na güvenerek O'ndan dilekte bulunma, tevhid inancını bozmaktan sakınma gibi anlamlara gelmektedir. Buna göre ihlaslı olma hem şirke hem de riyaya zıt bir anlamı ihtiva etmektedir (Araf, 7/29, Beyyine, 98/5). Kur'an'a göre ihlaslı insanlar şeytanların saptıramayacağı insanlardır (Hicr, 15/40). Konuyla ilgili ayeti açıklayan müfessirler Allah rızasını esas almanın ihlas sayılabileceğini bildirmektedirler (Fahrudin er Razi, *Mefatihul-Gayb*, 19, 188, 199). İhlas aynı zamanda peygamberlerin en önemli vasıflarından birisi olarak zikredilmektedir (Yunus, 10/24, Meryem, 19/51; Sâd, 38/45-46). Ayrıca Kur'an'ın 112. suresi olan İhlas suresine bu ismin verilmesi şirkin reddedilip tevhidin vurgulanmasından dolayıdır. Ayrıca ihlas kulluk (Zümer, 39/2, 3, 11; Yusuf, 12/24; Beyyine, 98/5), dinin sadece Allah'a hasredilmesi (Araf, 7/29; Nisa, 4/146; Yunus, 10/22; Ankebut, 29/65) ve şirkin zıddı (Ankebut, 29/65, Beyyine, 98/5) olarak kullanılmaktadır. Bazı ayetlerde ise münaflıkların Cehennem'in en alt katlarında olacağından, ibadetlerini ihlasla yapanların ise büyük mükâfatlara ereceklerinden bahsedilmektedir (Nisa, 4/145-146). Bakara

139 ve Yunus 24. ayetlerinde ise ihlaslı olan Müslümanlar, Yahudilerin teşbih, Hristiyanların teslis inancından uzak kimseler olarak da nitelendirilmektedir.

Kur'an-ı Kerim'deki ihlas kavramı çok daha geniş bir şekilde araştırılması gereken bir konudur. Biz burada bu kadarla yetiniyoruz.

2. Hadis-i Şeriflerde İhlas Kavramı

Hadis-i şeriflerde ihlas birçok kere zikredilmiştir. Hadis-i şeriflerde dua etmede ihlaslı olmak gerektiği (Ebû Davud, "Cenaiz", 56), ihlaslı bir kalple iman edenin kurtuluşu ereceği (Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 5:147) bildirilmektedir. Peygamberimiz de (asm) "Ya Rabbi beni sana karşı ihlaslı bir kul eyle" (Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 4:369) diye dua ederdi. Bir hadis-i şerifte de Allah'ın, sadece kendisi için ve kendisinin rızası için yapılan amelleri kabul edeceği bildirilmektedir (Nesai, "Cihad", 24). Ayrıca hadislerde dünyada ikiyüzlü olanın ahirette ateşten iki dili olacağı da bildirilmektedir (Ebû Davud, "Edeb", 39). Amellerin niyetlere göre olduğunu, herkes için ancak niyet ettiği şeyin olduğunu bildiren hadis-i şerifi de ihlas kategorisinde zikretmek mümkündür (Buhârî, "İman", 41; "Nikâh", 5). Nitekim bunu teyit eden bir başka hadis-i şerifte de Allah'ın insanların suretleri ve mallarına bakmayacağı, onların kalpleri ve niyetlerine (amellerine) bakacağı ifade edilmektedir (Müslim, "Birr", 10, 33; İbn Mâce, "Zühd", 9). Bazı hadislerde amellerine riya karıştıranların Cehennemde "hüzün kuyusu" denilen yere girecekleri beyan edilmektedir (Tirmizi, "Zühd", 48). Hadislerde sadakanın gizli olarak verilmesinin makbul olacağı da bildirilmektedir ki bu da ihlas ile alakalı bir durumdur (Buhârî, "Ezan", 36; "Zekât", 16; Müslim, "Zekât", 91).

3. Risale-i Nur'da İhlas Kavramı ve Bunun Birlikte Yaşama Kültürüyle İlişkisi

Kur'an ve hadis-i şeriflerde çeşitli form ve manalarda zikredilen ihlas birçok İslam âliminin üzerinde durduğu bir konu olduğu gibi çağdaş İslam âlimlerinden Said Nursî'nin de ele aldığı bir mevzudur. Onun ihlasla ilgili yorum ve izahlarını konuyla ilgili ayet ve hadislerin tefsir ve şerhi olarak düşünmek mümkündür. O ihlası ahirete ait hizmetlerde olduğu gibi, bu dünyada da "en mühim bir esas, en büyük bir kuvvet, en makbul bir şefaathçi, en sağlam bir dayanak noktası, en kısa bir hakikat yolu, en makbul bir manevî duâ, en kerametli bir maksatlara ulaşma vesilesi, en yüksek bir haslet, en safî bir kulluk" olarak tarif etmektedir (Nursi 1994, 163). Bütün bu tanımlamaları

dikkate alarak ihlasın samimi olmak ve Allah rızasına uygun hareket etmek manasında kullanıldığını söyleyebiliriz.

İnsanın davranışlarında samimi olmasının Allah rızasına uygun hareket etmesiyle de yakından ilişkisi vardır. Allah'a kulluk yapmanın O'na saygı-tazim anlamıyla birlikte kullara da şefkatli olmak manasını kapsadığı düşünülecek olursa, ihlasla olmak ve ihlaslı hareket etmenin insanları ayrıştırıcı değil kaynaştırıcı ve birleştirici, huzursuz edici değil huzur ve mutluluklarına yardım edici, düşmanlığı değil kardeşliği sağlayıcı, nefreti değil sevgiyi yerleştirici bir rolü olduğunu söyleyebiliriz. Bütün bunların da birlikte yaşama kültürünü oluşturmada olumlu bir yönünün bulunduğunu, ihlası kırmanın ise birlikte yaşamaya hanel verici bir davranış olduğunu söyleyebiliriz.

Aynı sosyal organizasyonlarda bir arada yaşamak zorunda olanların birbirlerinin hak ve hukuklarına saygılı olmasının yolu ihlasla olmaktan geçmektedir. Bu yüzden ihlası kazanmak ve korumak için belirlenen düsturlar, prensipler birlikte huzurlu, mutlu ve sevgi içinde kardeşçe yaşamının da ilkelerini oluşturmaktadır.

Bu ilkeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

3. 1. Amelde Allah Rızasının Olması: (Nursi 1994, 164) Amel hem insanın yapmış olduğu ibadetler hem de diğer davranışları içine almaktadır. Hangisi olursa olsun insan amellerini Allah rızası için, ona uygun bir şekilde yapmalıdır. İçinde yaşadığımız sosyal yapının fertleriyle ilişkilerimizde Allah rızasını esas alırsak, başkalarını rencide edici samimiyetsiz davranışlardan uzaklaşırız. Örneğin komşularımız kim olursa olsun onlarla İslam'ın belirlediği çerçevede Allah rızasına uygun ilişkiler geliştirmek, birbirine düşman değil dost, birbirine küsen değil birbirini seven kişiler oluruz. Okulda sınıf arkadaşlarımızla, iş yerinde iş arkadaşlarımızla, çarşıda esnaf arkadaşlarımızla Allah rızası çerçevesinde ilişkiler içinde olmak, elinden ve dilinden başkalarının emin olduğu Müslümanlar olmamızı netice verir.

3. 2. Tenkit Etmemek: (Nursi 1994, 164) Birlikte yaşadığımız insanların davranışları, faaliyetleri ve hizmetlerine yıkıcı eleştirilerde bulunmamak gerekir. Yapıcı eleştiri ise her zaman mümkündür ve fert olarak insanlar ya da grupların kendilerini geliştirmelerine, düzeltmelerine katkı sağlayacak olan bir davranıştır. Yapıcı eleştiri bir faaliyetin ya da hizmetin eksik ya da kötü olduğunu söylemek değildir. Yapıcı eleştiri gördüğümüz eksik ve noksanları tamamlamak için çaba sarf etmeyi gerektirir. Yıkıcı eleştiri ise diğer insanların aşk ve şevkine zarar verir. Onları yaptıkları hizmet ve işten soğutur ve bu yıkıcı eleştiriye yapana karşı da olumsuz duyguların oluşmasına sebep olur.

3. 3. İsar Hasletine Sahip Olmak: (Nursi 1994, 166) Bu haslete sahip olmak kişinin ihlaslı olduğunu gösterir. Aynı zamanda bu haslet insanların benmerkezci ve ben-cil değil diğerkam olmasını gerektirir. Bu haslet Kur'an'da zikredilen bir haslettir. Bu haslete sahip olanlar "İhtiyaç sahibi olsalar bile başkalarını kendilerine tercih eden kimseler" (Haşır, 59/9) olarak nitelendirilirler. Bu ayet her şeylerini bırakıp Mekke'den Medine'ye göç eden Muhacirlere ellerinden gelen yardımı yapan Ensar hakkında nazil olmuştur. Müminler bu İsar hasletine sahip olmaya teşvik edilmektedir. Maddî varlıklarını ve birçok şeylerini Mekke'de bırakıp gelen insanlar ile Medine'de yaşayan ve daha önce Müslüman olan Ensar birlikte yaşamak zorunda kalınca, Medine'de bulunan Ensar Allah için hicret edenlere yardım etmiştir. Hatta Ensar kendileri ihtiyaç duydukları birçok şeyi paylaşmaktan çekinmemişlerdir.

İsar hasleti gerçek kardeşliğin somutlaştığı muhteşem bir tablodur. Buradan anlaşılıyor ki bu haslet birlikte yaşayan insanların fedakârlık ve şefkatlerinin zirve noktalarından birisidir. Birlikte yaşadığımız insanlarla kardeşçe, mutlu, huzurlu ve sevgi atmosferi içinde yaşamak istiyorsak gerektiğinde kendi şahsî menfaatlerimizden bile vazgeçme hasletine sahip olmalıyız. Bir makamı ya da maddî bir menfaati elde etmede eşit bir durumda bile bulunulsa bizim bunlardan feragat etmemizin adıdır İsar. Bediüzzaman İsar hasletini yorumlarken bunun bir sahabe hasleti olduğuna dikkat çekmektedir. Ona göre bu prensibi rehber edinmek gerekir. Bu prensiple hareket edildiğinde cemaat ve tarikat fertleri hediye ve sadakanın kabulünde başkasını kendisine tercih eder, din hizmetinin mukabilinde gelen maddî menfaati istemeden ve kalben talep etmeden, sırf bir ihsan-ı İlahi bilerek, insanlardan minnet almayarak ve onu din hizmetinin mukabilinde almamaktır. Çünkü din hizmetinin karşılığında dünyada bir şeyin istenilmesi ihlasın kırılmasına sebep olur (Nursi 1994, 154).

O halde İsar hem ihlası göstermekte hem de insanın birlikte yaşama kültürünün oluşmasında çok önemli bir rol oynamaktadır.

3. 4. Fenâ Fi'l-İhvan ya da Tefâni Prensibi: (Nursi 1994, 166) İçinde yaşadığımız sosyal yapıda, grupta, cemaatte farklı kabiliyet ve nitelikte insanların olması bir zenginliktir, kalitenin yaygınlaşmasına sebeptir. Bunlar asla rahatsızlık sebebi olmamalı, kıskançlık ve hasede yol açmamalıdır. Aksine o insanın meziyet ve kabiliyetlerini, faziletlerini, farklılıklarını kendimizde imiş gibi hissetmeliyiz, onların başarı ve kabiliyetleriyle iftihar etmeliyiz. Said Nursi'nin ifadesiyle nefsânî hissiyatımızı unutup kardeşlerimizin meziyetleri ve hissiyatlarıyla fiilen yaşamalıyız. İşte buna kardeşlik denmektedir. Kıskançlığın, hasedin olmadığı bir sosyal yapıda insanların daha huzurlu ve mutlu olacağına şüphe yoktur. Kur'an'ın müminleri kardeş ilan etmesi bu

huzur ve mutluluğun sağlanması amacıyla gütmektedir. Herkes kendisini diğerinin iman veya insanlık kardeşi olarak görürse bu durumda başkasına tahakküm etmek, onun üzerinde baskı kurmak için uğraşmaz, onu küçük görmez, ona bazı şeyleri emretmez. Sosyal statülerin farklı olması, ekonomik durum farklılığı bu kardeşliği zedelememelidir. Bu prensibe göre herkes birbirine patron-işçi ya da baba-evlat muamelesi yapmamalıdır. Toplumda kimse kimsenin patronu olmadığı gibi babası da değil. Herkes İslam'ın öngördüğü gibi birbirinin kardeşidir (Hucurât, 49/10).

3. 5. Rekabet İçinde Olmamak: (Nursi 1994, 168) Serbest piyasa ekonomisine göre rekabet kişiler veya kuruluşlar arasında olur. Amacı en güçlü ve en başarılı olmaktır. Ekonomik olarak güçlü olanların rakiplerini yenip başarılı olacağı kesindir. Bu başarı ekonomik olarak daha güçlü olmayı netice verir. Rakibin küçülmesi ve yok olması, güçlü olanı üzmez, tam aksine sevindirir. Bu faaliyet insanın toplumsal yaşamıyla bağdaşmayan yönleri barındırmaktadır. Çünkü toplumda huzur ve mutluluk ekonomik olarak kazananların ve sermayesini artıranların çoğalıp diğerlerinin yok olmasıyla sağlanmaz. Toplumda varlıklı insanların artması, yoksul insanların da çoğalması anlamına gelir. Halbuki birlikte yaşayan insanlar kendisi gibi başkasının da yaşamasını, piyasada var olmasını düşünmek zorundadır. Başkasını yutmakla beslenip semizlenmek ve büyümek amacıyla güden rekabet düşüncesinin birlikle yaşama kültürüne zarar verdiği ortadadır. Bu da insanlığa Sosyal Darwinizmin hediyesidir (!). Halbuki "İnsanların en hayırlısı, başkalarına fayda verendir" (Buhari, "Megazi", 35) prensibiyle hareket edilmiş olsa o takdirde bir kişi ya da kuruluş sadece kendi kazancını düşünmez, bencilliği bırakarak komşusunun, arkadaşının da kazanmasını ister. Menfaat peşinde koşmak her zaman çatışma ve başkasına maddî-manevî zarar verme düşüncesinin ortaya çıkmasına sebep olur. Böyle bir ortamın birlikte yaşama kültürünü zedeleyici bir fonksiyonu olur.

Manevî hizmetlerde de rekabet ihlası zedeleyen hususlardandır. İslamî hizmetlerde bulunan gruplara milletin teveccühü her zaman olmuştur. Bu grupların zekât ve sadaka gibi İslam'ın yardımlaşma araçlarını sadece kendileri elde etmek için uğraşmaları ihlusa zarar verdiği gibi birlikte yaşama kültürünü de zedeler. Çünkü cemiyetin önemli bir kesimini oluşturan İslamî grup ve cemaatler arasında husumet ve tatsızlıkların doğmasına yol açar. Nursi'ye göre böyle bir durum hem ihlusa zarar verir hem de maddî menfaatin de kaybolmasına sebep olur (Nursi 1994, 168).

Ayrıca şöhretperestlik düşüncesiyle insanların teveccühünü elde etmek için çabalamak da bir nevi rekabet sayılmaktadır. "İnsanlar sadece beni dinlesinler, benim cemaatime, tarikatıma girsinler" düşüncesiyle "İnsanlar yalnızca benim firmamdan,

benim mağazamdan alışveriş yapınlar” demek arasında bir fark yoktur. Nitekim Said Nursi birinci İhlas Risalesi olarak bilinen 20. Lem’a isimli eserinde bu konuya temas etmektedir. Ona göre çeşitli grup, cemaat ve tarikatlara mensup olan kimselerin vazifesi “umum”a baktığı için, bunların alacakları peşin ücretler içtimaî makam, insanların teveccühü ve başkaları tarafından güzelce kabul edilmekteki payları belli olmadığından bunları elde etmek için rekabet oluşmaktadır. Ona göre maddî ve manevî her bir ücrete çok eller uzandığından böyle bir rekabet ortamı oluşmakta, bu da nifak ve ihtilafların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Nursi 1994, 153). O halde hem maddî hem de manevî alanda rekabet hem ihlası hem de birlikte yaşama kültürünü ortadan kaldıracak olan hususlardır. Her ikisinde de rekabet karşı tarafın eksik ve kusurlarını büyütmeyle meşgul olmayı doğurur. Bu da rakibin küçülmesini veya ortadan kalkmasını arzu etmeye sebep olur. İşte bu insanlık ve iman kardeşliğine ters bir durumdur. Bundan dolayı insanlar menfaat elde etmek için haksız rekabete girmek yerine hayırda birbirleriyle yarışmayı prensip haline getirmelidirler. Çünkü Kur’an hayırda yarışmayı emretmektedir (Bakara, 2/148).

Müslüman zarar gören de zarar veren de olmamalıdır. Bu, İslam hukukunda çok önemli bir prensiptir. Kur’an’da müminlerin zulmeden ve zulme uğrayan kimselerden olmaması gerektiğinin (Bakara, 2/279) bildirilmesi bu anlamı ifade etmektedir. O halde mümin başkasına zarar verici bir rekabet içinde olamaz. Bu Kur’an’ın ifadesiyle zulüm olur, haksızlık olur. Birlikte yaşama kültürüne de büyük bir darbe vurur. İnsanın başkalarına zarar vermekten, zulmetmekten kurtulması için ihlasla hareket etmesi gerekir. Burada ihlaslı hareket etmek için her grup ve cemaate mensup olan kişiler peygamberlerin yolunu tercih ederek “Ücretimiz ancak Allah’a aittir” (Şuarâ, 26/127) prensibiyle hareket etmeli ve müminin görevinin de dini tebliğ etmek olduğunu bilmelidir. Sözlerin tesirini halk etmek, insanların kabul etmesi insanın değil Allah’ın vazifesidir (Nursi 1994, 154). İnsan kendi görevini yapmak, Allah’ın vazifesine karışmamakla mükelleftir. İşte ihlas bu ayetler çevresinde hareket ederek insanın maddî ve manevî menfaat için rekabetten kurtulmasına sebep olur, daha kardeşçe birlikte yaşamının da yollarını açar.

3. 6. Müsbet Hareket Etmek: Müsbet hareket etmek, menfi hareket etmemektir. Bu kavram bütün toplumla birlikte yaşama kültürü nazara alındığında asayiş bozucu hiçbir davranışın içinde olmamak anlamına gelir. Cemaatler, tarikatlar ve dinî gruplar açısından baktığımızda da herkesin kendi mesleğinin muhabbetiyle hareket etmesi, başka meslek ve grupların noksanı ve onlara düşmanlık ile meşgul olmamak manasına gelir (Nursi 1994, 155). Müsbet hareket etmek birlikle yaşamak zorunda olan

insanların birbirlerinin hak ve hukuklarına saygı, şefkat ve merhametini ifade etmektedir. Bu aynı zamanda insanın sorumluluk duygusu ile hareket etmesi anlamını içinde barındırmaktadır.

3. 7. Kardeşlik ve Muhabbet Bağlarını Düşünmek: Birlikte yaşadığımız insanlarla kardeş olduğumuzu, yüzlerce kardeşlik bağımızın olduğunu düşünmek ve ona göre hareket etmek birlikte yaşama kültürünün en önemli parçalarından birisidir. Aynı Allah'a inanmak, aynı peygamberin ümmeti olmak, aynı kibleye yönelmek, aynı vatani paylaşmak birlikte yaşama kültürümüzü oluşturacak elmas kıymetindeki değerlerdir. Düşmanlığa, husumete sebep olacak şeyler ise bunlara göre kömür mesabesinde olduğundan dikkate alınmamalıdır.

3. 8. Hakkı İnhisar Altına Almamak: Hangi grup, cemaat ve tarikata mensup olursak olalım hak ve hakikat yalnızca bizim mensup olduğumuz grup veya cemaatte değildir. Bizim tuttuğumuz yolun güzel olduğunu söylemek birlikte yaşama kültürünün oluşturulup geliştirilmesine önemli katkılar sağlar. Hakkın yalnızca kendi grubumuza ait olduğunu söylemek ve ona göre hareket etmek ise gruplar arasındaki muhabbet ve kardeşliğe zarar verir, birlikte yaşama kültürünü bozar.

3. 9. Şahs-ı Manevi Oluşturmak: İslam'a cephe alan gruplar –farklı farklı metotlar da kullansalar– İslam'a saldırmada, Müslümanlara zarar vermede manevî bir şahsiyet oluşturarak güçlerine güç katıyorlar. Müslümanlar bunlardan daha fazla manevî şahsiyet oluşturmayı hak ediyor. Birlikte yaşayıp aynı hedefler ve idealler içinde bulunmamak aslında düşmanların ekmeklerine yağ sürmek anlamına gelmektedir. Farklı metotlarla hizmet edilebilir. Bu normaldir. Ama maksatta ittifak olmalı ki birlikte yaşama kültürünü sağlamlaştırmış, İslam'a saldıran çeşitli grup ve izmlere karşı İslam'ın izzet ve şerefini korumuş olalım.

Sonuç

Yaratılışı icabı insan tek başına değil bir toplum içinde yaşamak zorundadır. Toplumlar çeşitli gruplar, sınıflar, cemaatler, tarikatlar, mezhepler, ırklardan oluşmaktadır. Mutlu ve huzurlu toplum yaşanılan toplumun ya da toplumun katmanlarını oluşturan çeşitli grupların birbirine saygılı, hak ve hukuka riayet eden, şefkatli, merhametli, sevgi dolu olmasıyla meydana gelir. İhlas Allah rızasına göre amel etmek ve samimi olmak demektir. Kur'an ve hadislerde yer alan, Risale-i Nur'da bu çerçevede yorumlanan ve prensipleri tespit edilen ihlasa uygun hareket etmek birlikte yaşamak

zorunda olan insanların huzur ve mutluluklarına çok önemli katkılar sağlar. Buna göre insanların bütün amel ve davranışlarında Allah rızasının esas alınması, birbirine yıkıcı eleştirilerde bulunmaktan kaçınılması ve yapıcı eleştiriye odaklanması, İslam'ın öngördüğü kardeşlik hukuku çerçevesinde yaşanması, birçok hususta kendi menfaatinden fedakârlık anlamına gelen îsar hasletine sahip olunması, huzursuzluğu doğuran rekabet içinde olunmayıp hayırda yarış prensine göre hareket edilmesi, asayiş bozucu menfî hareketlerden uzak durulması, müsbet hareket etmenin prensip edinilmesi, bu çerçevede başka şahıs ve grupların eksik ve noksanlıklarına değil kendi kusurlarına odaklanıp kendi meslek ve cemaatinin, grubunun muhabbetiyle hareket edilmesi ve hakkı inhisar altına almaya çalışılmaması gibi hususlar birlikte mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşamının çok önemli prensiplerini oluşturmaktadır.

Kaynakça

1. Fahrüddin er Razi, *Mefatihü'l-Gayb*, 19, 188, 199.
2. Nursi, Bediüzzaman Said. *Lem'alar*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 1994.